

МЕЖІ ДОПУСТИМИХ ЕЛЕКТРИЧНИХ НАВАНТАЖЕНЬ ГЕНЕРАТОРА ВІТРОЕЛЕКТРИЧНОЇ УСТАНОВКИ

Пекур П.П., к.т.н., ст. викл., Степасюк В.Ю., магістрант
НТУУ «КПІ», кафедра електричних мереж та систем

Вступ. Розрахунки та аналіз навантажувальних режимів роботи вітроелектричних установок (ВЕУ) мають важливе значення для вирішення дослідних, проектних та експлуатаційних задач. Вагомість цих розрахунків визначається тією обставиною, що саме ефективність роботи ВЕУ у навантажувальному режимі впливає на її економічні показники. Крім того, вони мають самостійне значення по визначенню механічних зусиль на лопатях та електричних навантажень генератора ВЕУ, а також є вихідними при оцінці надійності обладнання, розробці систем керування, вирішенні задач оптимізації параметрів обладнання та режимів функціонування.

Постановка задачі. Непередбачуваність змін вітру у часі і просторі поєднується з великим діапазоном швидкостей вітру. Ця особливість посилюється тим, що механічні навантаження пропорційні квадрату швидкості вітру, а його потужність – кубу швидкості. Таким чином, якщо швидкість вітру змінюється в два рази, що нерідко трапляється, то механічні навантаження змінюються в 4 рази, а потужність – у 8 разів. Тому обмеження електричних та механічних навантажень допустимими значеннями є однією з найбільш загальних і складних задач, що вирішуються при проектуванні ВЕУ. Надійність, довговічність та продуктивність установки безпосередньо залежать від надійності і динамічних якостей електромеханічної системи ВЕУ. Вивчення механічних та електричних навантажень на ланки ВЕУ, аналіз впливу її параметрів на величину цих навантажень, а також розробка надійних і досконалих систем автоматичного обмеження навантажень має важливе практичне значення.

Матеріали досліджень. Основною величиною, що визначає область допустимих режимів роботи ВЕУ, є генерована потужність. Потужність, що фактично генерується в електричну мережу, не повинна перевищувати номінальної потужності генератора. Враховуючи, що у навантажувальному режимі роботи швидкість обертання вала синхронного генератора є постійною, а асинхронних – зазнає незначних змін, то потужність генератора буде обумовлена змінами обертового моменту ротора ВЕУ. Допустимий діапазон зміни відносного обертового моменту ротора визначається обмеженнями у формі нерівностей

$$\inf \bar{M}_p(z) \leq \bar{M}_p(z) \leq \sup \bar{M}_p(z),$$

де $\inf \bar{M}_p(z)$ і $\sup \bar{M}_p(z)$ - нижня та верхня межі робочої області на аеродинамічних характеристиках ротора ВЕУ, $\bar{M}_p(z)$ - відносний обертовий момент ротора ВЕУ.

Координати межі робочої області залежать від геометричних розмірів ротора, параметрів генератора та передавального числа мультиплікатора. Нижня межа визначається рівнянням

$$\inf \bar{M}_p(z) = \frac{2M_{\text{CH}} k_M^2}{\pi \rho R^5 \omega_0^2} z^2, \quad (1)$$

де M_{CH} - момент сил опору у трансмісії та генераторі на холостому ході, k_M - передавальне число мультиплікатора, ρ - питома густина повітря, R - радіус ротора ВЕУ, ω_0 - синхронна кутова швидкість вала генератора, z - швидкохідність ротора ВЕУ.

Верхня межа робочої області задається рівнянням

- ВЕУ з асинхронним генератором

$$\sup \bar{M}_p(z) = \frac{2 k_M^2}{\pi \rho R^5 \omega_0^2 (1-s_H)^2} \left[\frac{(1+a_H)P_H k_M}{\omega_0 (1-s_H)} + M_{\text{CH}} \right] z^2, \quad (2)$$

де s_H - номінальне ковзання генератора, a_H - коефіцієнт, що враховує збільшення моменту сил опору від навантаження генератора, P_H - номінальна потужність генератора;

- ВЕУ з синхронним генератором

$$\sup \bar{M}_p(z) = \frac{2 k_M^2}{\pi \rho R^5 \omega_0^2} \left[\frac{(1+a_H)P_H k_M}{\omega_0} + M_{\text{CH}} \right] z^2. \quad (3)$$

Вирази (1), (2) і (3) є рівняннями парабол з вершиною в точці (0,0). Область допустимих навантажувальних режимів роботи ВЕУ знаходиться між цими параболою і робоча точка не повинна виходити за її межі. У відповідності з цим для ВЕУ можливі три режими роботи.

Область $\bar{M}_p(z) \leq \inf \bar{M}_p(z)$ відповідає режиму, при якому момент, що розвивається ротором ВЕУ, менше моменту опору в трансмісії та генераторі і електрична машина працює в режимі двигуна покриваючи різницю між моментом опору і моментом ротора. Причому, кутова швидкість обертання вала генератора стає менше синхронної і машина споживає електричну енергію з мережі.

Область $\inf \bar{M}_p(z) \leq \bar{M}_p(z) \leq \sup \bar{M}_p(z)$, відповідає генераторному режиму, при якому момент ротора ВЕУ покриває всі втрати в трансмісії та генераторі і віддає в мережу потужність $0 \leq P \leq P_H$. Кутова швидкість вала генератора перевищує синхронну і змінюється в межах $\omega_0 \leq \omega \leq \omega_H$.

Область $\bar{M}_p(z) \geq \sup \bar{M}_p(z)$, теж відповідає генераторному режиму. У цій області момент ротора ВЕУ перевищує сумарний момент опору та номінальний момент генератора. Кутова швидкість валу генератора перевищує номінальну і електрична машина працює з перевантаженням.

Висновок. Область допустимих електричних навантажень генератора ВЕУ обмежується двома параболою, координати яких залежать від геометричних розмірів ротора, параметрів генератора та передавального числа мультиплікатора.